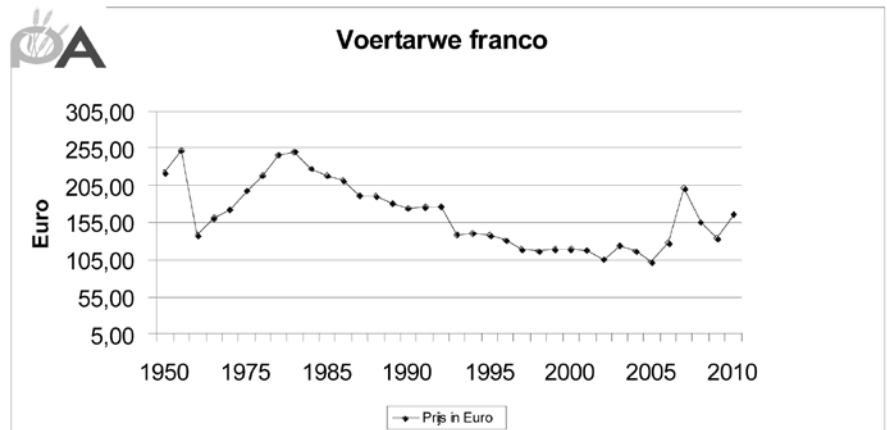

Graanprijs in historisch perspectief

De graanprijs is de spil in de landbouwvorming. Dit komt doordat graan niet alleen het grootste akkerbouwgewas is, maar ook het belangrijkste voedingsmiddel voor zowel de mens als voor het dier.

In de grafiek van Productschap Akkerbouw staan de handelsprijzen op de Rotterdamse beurs voor granen in euro's per ton tarwe genoemd. Daarbij moet wel bedacht worden dat als gevolg van inflatie een euro in 1950 tenminste vier maal zoveel waard was dan in 2010! Aan de grafiek kan men de ontwikkeling in landbouwpolitiek afleiden. Na de voedselcrisis in de Tweede Wereldoorlog kwam er het herstel, met in 1951 een uitschieter vanwege de Koreaanse oorlog. Nadien stond de landbouw eerst in Nederland en daarna in de EU onder het Mansholtregime. Dat hield in dat de graanprijzen, verminderd met de productiviteitsstijging, de algehele inflatie kon bijhouden. Omdat er geen productieplafond bestond, leidde dit eind jaren zeventig tot de beruchte overschotten. Vanaf 1985 werd hierop door de EU met prijsmaatregelen (medeverantwoordelijkshewing) gereageerd.

De tendens tot absolute prijsverlagingen was ingezet. Een tweede versnelde afbraak van de graanprijs vond in 1993 plaats door het verder afbouwen van het prijsbeleid en deze te vervangen door hectaretoeslagen (McSharry), later omgevormd tot bedrijfstoelage.

Vanaf 2006 zien we dat het prijsniveau sinds 1950 is gezakt van € 800/ ton (incl. correctie voor waardeverandering gulden en euro) naar € 100/ton! Wereldwijd stagneert de productie. Na het opsouperen van de

voorraden is er een erg kwetsbaar marktevenwicht ontstaan. In tijden zonder georganiseerde voorraadvorming (interventie) storten bij een licht overschot de prijzen in en schieten deze omhoog bij een licht tekort. Dit noemen economen een volatiele markt. Voor akkerbouwers betekent dit dat langetermijninvesteringen in productie zeer risicovol zijn en voor de niet-kapitaalkrachtige consumenten betekent deze 'graanycclus' dat in tekortjaren nauwelijks aan de voedselbehoefte voldaan kan worden.

Landbouwbeleid duur? T'is maar hoe je het bekijkt!

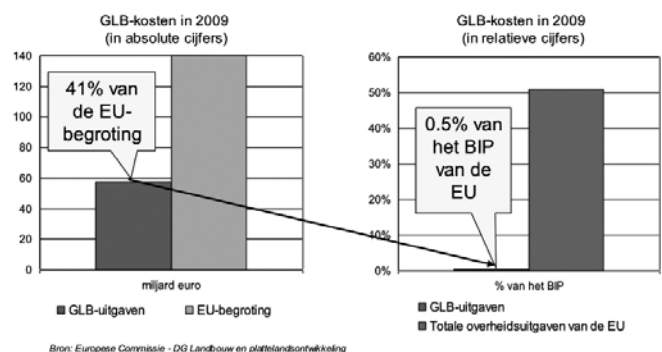
Een kleine 50 miljard euro heeft het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de EU in 2009 gekost. Een enorm bedrag waarvan je je nauwelijks een voorstelling kunt maken. Maar wat is veel?

Maar liefst 41% van de EU-begroting van 140 miljard euro werd in 2009 in beslag genomen door 'landbouw'. Veel te veel klinkt het vaak vanuit andere sectoren, politiek, media en samenleving. Het mes erin! Maar zoals zo vaak moet je ook hier wel appels met appels en peren met peren vergelijken.

Uit een grafiek uit de presentatie van Europees commissaris Ciolos blijkt dat je de landbouwuitgaven ook op een andere wijze kunt beoordelen. 'Landbouw' is de enige sector waarin gemeenschappelijk beleid van de EU echt van de grond is gekomen. Logisch dus

dat de EU-uitgaven voor landbouw hoog zijn in vergelijking met de uitgaven voor andere sectoren. Als we alle overheidsuitgaven in de EU (dus zowel de kosten van de afzonderlijke lidstaten als van de EU) meetellen, dan zijn de kosten van het landbouwbeleid slechts 0,5%. Beleidsmedewerker Fred Klein van het Productschap Akkerbouw vergeleek dit getal op de NAV-regiobijeenkomsten in Noordoost Nederland met de overheidsuitgaven in een paar andere sectoren. Op dezelfde manier vergeleken kost onderwijs in de EU meer dan 10%, defensie

Alternatieve voorstellingen van de kosten van het GLB

9% en ook ontwikkelingssamenwerking is met 0,7% duurder dan landbouw. Mede tegen de achtergrond van deze gegevens vindt de NAV het heel realistisch om het budget voor landbouw in de benen te houden.

In de eerste plaats wens ik een ieder nog een gezond en profijtelijk 2011 toe! Ook al is oogstjaar 2010 nog lang niet vergeten, er moet immers nog veel geoogst product worden verkocht en afgeleverd, het nieuwe teeltjaar staat weer lonkend voor de deur! Helemaal met een schone lei aan een nieuw seizoen beginnen is er in de akkerbouw niet bij. Veelal hebben gebeurtenissen als slechte oogstomstandigheden, ook gevolgen naar het komende seizoen. Zo is er in een aantal gebieden duidelijk minder wintergraan gezaaid dan normaal. Maar ook ten positieve heeft het ene jaar effecten naar het volgende. De lagere graanvoorraden hebben onmiskenbaar invloed op de termijnmarktnoteringen richting oogst 2011!

Door de huidige krappe graanmarkt, aan het eind van het teeltseizoen 2010, zal in de EU slechts een hoeveelheid graan op voorraad staan voor zes weken verbruik. Dit is voor het grootste gedeelte veroorzaakt door de extreme droogte in Oost-Europa. De ondertoon van de huidige

'graancyclus' klinkt sterk door. In tijden van krapte stijgen de prijzen, waarna door een groter areaal en meer input van hulpstoffen (o.a. bemesting en gewasbescherming) de opbrengst weer gaat stijgen. Daarna zullen de prijzen weer gaan dalen ..., enzovoort! Deze graancyclus wordt versterkt door het vrijwel afschaffen van de interventievoorraden van tarwe. Zolang de prijzen voor ons als boeren tot kostendekkende hoogte stijgen (zo'n € 220 per ton) is dat geen probleem. Maar de genoemde cyclus kan daarna weer uitpakken in een scherpe graanprijzdaling, zoals we die ook na 2008 in 2009 hebben gezien. Dit is niet alleen nadelig voor de graanteler, maar ook vanwege de 'spilfunctie' van graan voor alle andere akkerbouwproducten. Gelukkig dienen zich steeds meer specialisten van buiten de directe agrosector aan die de nadelen van deze prijsschommelingen onderkennen. Ze constateren dat bij zo'n klimaat van onzekerheid veel te weinig in markt en productie geïnvesteerd zal worden. Dit is absoluut ongunstig om de uitdaging van toename

van de wereldbevolking met nog eens 2 miljard mensen tot 2050 aan te kunnen. Wereldwijd brengt deze beweging met zich mee dat voedselzekerheid weer een onderwerp op de politieke agenda is geworden. Er wordt weer gestudeerd op mogelijkheden om ook via interventie tot een verantwoorde voorraadpolitiek te komen. Dus ook hier keert 'de wal het schip'!

De uitdaging is nu om de 'oude' politiek van liberalisering om te vormen naar een nieuwe realiteit. Een nieuwe realiteit waarin enerzijds boeren in Europa en wereldwijd de mogelijkheid wordt geboden een boterham te verdienen aan de basisvoedselproductie. En anderzijds mensen waar ook ter wereld, en dus niet alleen maar de koopkrachtige westerse landen, van voedsel worden voorzien. U begrijpt het al: het is de hoogste tijd om de NAV standpunten over 'managed trade' in praktijk te brengen. Voor een gezonde toekomst van boer en consument!

Teun de Jong

EU-harmonisatie pootgoed

Brussel bereidt Europese keuringsrichtlijnen voor pootgoed voor. Een meer eenduidige keuringsystematiek is de inzet. Een expertgroep van het Permanent Comité voor Teeltmateriaal van landbouwgewassen, tuinbouw en bosbouw met vertegenwoordigers uit diverse lidstaten, bereidt het concept voor. De NAV juicht harmonisatie toe.

De klasse-indeling van de veldgeneraties, 'prebasis' (stammen), 'basis' (S, SE en E) en 'gecertificeerd' (A en B of C) blijft naar verwachting bestaan. De discussie spitst zich vooral toe op het wel of niet verplicht stellen van een maximum van het aantal te telen generaties en het wel of niet toepassen van flexibiliteit in het afkapsysteem. Aan de ene kant biedt het flexibel toepassen van het afkapsysteem de mogelijkheid om goede lijnen pootgoed langer door te kunnen vermeerderen, wat de kostprijs drukt. Aan de andere kant is het ook zo dat partijen pootgoed door de jaren heen aan kwaliteit kunnen inboeten.

KWALITEIT VOOROP

De NAV-pootgoedcommissie is van mening dat kwaliteit voorop moet staan, maar dat dit wel in verhouding met de kostprijs moet worden afgewogen. De pootgoedcommissie kan daarom heel goed leven met maximaal vier veldgeneraties 'prebasis'. De traditionele 1e jaarsstam zou dezelfde status moeten krijgen als de VG0 (laboratoriumjaar) van miniknollen. Door het wegvallen van de vijfde jaarsstam zou hierdoor compensatie worden gekregen om voldoende materiaal als vierjarige stam te kunnen produceren. Traditionele stammen worden vaak ook een generatie langer met de hand gezocht, wat voor de bacterieproblematiek een voordeel is.

VIER JAAR 'BASIS'

Voor het basismateriaal zou de NAV-pootgoedcommissie ook een maximum in willen stellen van vier generaties. Hierbij zou bijvoorbeeld de huidige E2 generatie vervangen kunnen worden door een extra generatie S of SE. Op deze wijze zou op een hoger niveau toch een extra mogelijkheid worden geboden om voldoende E-materiaal te telen tegen een niet te hoge kostprijs.

EU-lidstaten zouden de vrijheid kunnen krijgen om het basispootgoed binnen vier generaties zelf in te vullen om langer een bepaalde klasse door te mogen telen. Het gecertificeerde gedeelte kan beperkt blijven tot het telen van één generatie A met daaraan de mogelijkheid te verbinden dat op hetzelfde bedrijf deze klasse nog één keer vermeerderd kan worden voor consumptie teelt. Binnen de huidige ATR-regeling is dit ook al mogelijk.

VELDKEURING

Voorts is er nog een discussie over toleranties per klasse en de veldkeuring. Over dit laatste aspect zullen er voor Nederland geen grote veranderingen optreden. De Nederlandse normen zijn, evenals in Frankrijk en Schotland, al zeer scherp. De EU-normen hebben meer de intentie absolute minimumeisen te formuleren en individuele lidstaten de kans te geven strengere normen op te stellen. Voor miniknollen geldt de mogelijkheid om onder virusvrije omstandigheden te starten met een VG0 generatie.

NAV

Je kunt geen tonnen missen

Het is hard werken dit aardappeljaar, maar gelukkig met goede kilogramopbrengst en goede prijzen. Ad van Schendel (52) uit Marknesse in de Noordoostpolder heeft net weer een vrachtwagen pootgoed kunnen laden. Door de late oogsten zijn ze zeker drie weken later dan normaal.

Ad van Schendel is de tweede generatie pootgoedteler in Marknesse in de Noordoostpolder. Zijn vader heeft het bedrijf gesticht en is al met pootgoedteelt begonnen. Toen hij 19 jaar was overleed zijn vader en heeft Ad het bedrijf voortgezet, met pootgoed.

NACHTWERK

Dit jaar is dramatisch geweest vertelt Ad. 'Eerst een koud voorjaar en koude zomer. Toen in juli droogte, gevolgd tot een natte periode die duurde van augustus tot in oktober. Met zondagen en nachten doorwerken hebben we alle aardappelen kunnen oogsten. Maar er blijft veel werk, er is veel grond meegekomen dus de aardappelen drogen slecht. Er kleeft veel grond aan de aardappelen, dus ze zijn slecht schoon te krijgen en er zit hier een daar een phytophthoraknol tussen. Dus het sorteren gaat ook niet vanzelf. Gelukkig zijn de opbrengst en de prijs goed.'

BOUWPLAN

Ad teelt op 88 hectare eigen grond en huurt percelen bij. Het gedeelte aardappelen in het bouwplan bestaat uit pootgoed en fritesaardappelen. Het pootgoed met de rassen, Agatha, Arinda, Arnova, Desiré, Sinora, Signum en Fontana voor Agrico en Festien voor Averus vormt de hoofdmoot. Voor de frites wordt Innovator verbouwd. Verder zitten er suikerbieten, winterwortelen, witlofwortelen, wintergraan, zaaiuien en tweedejaars plantuien in het bouwplan.

BACKPACKEN

Het pootgoed wordt in een bouwplanrotatie van 1 op 3 en gedeeltelijk 1 op 4 verbouwd. De totale aardappeloogst wordt op het eigen bedrijf opgeslagen, gekoeld, gesorteerd en klaargemaakt voor aflevering, in alle formaten die de afnemer wenst. Het klaar maken van de aardappelen is een half jaar werk, van oktober tot april. Dit wordt gedaan met de hulp van een vaste medewerker en losse mensen. 'Ook onze zoon, de bedrijfsopvolger, werkt normaal gesproken mee, maar hij is net een maand

Ad van Schendel

weg, aan het backpacken in Australië. Nee, hij zit niet in het overstromingsgebied, want hij sms-te vanavond dat ze aan het aardappelrooien waren. Onze zoon zit met mij en mijn vrouw in de maatschap.'

TOEKOMST

'Dat we een enthousiaste bedrijfsopvolger hebben is het belangrijkste voor de toekomst. We hebben geen groeiplannen meer. We hebben de afgelopen jaren ons bedrijf uitgebreid. Wel kijken we naar uitbreiding van de opslag. We zouden er nog een schuur bij willen zetten waarin we de winterwortelen in eigen beheer op kunnen slaan, met ook een stuk aardappelbewaring

en machineberging. Verder blijven we bezig met optimaliseren van het bouwplan. Ook in de techniek van het sorteren en afzakken zijn er nog verbeteringen mogelijk die we zouden willen realiseren.'

POSITIEF

'Ik zie voor de landbouw en zeker de pootgoedteelt een positieve toekomst. Je hebt wel een zekere schaalgrootte nodig. En je moet er wel tegen kunnen om afhankelijk te zijn van het weer en met hoge lasten de zaak toch rond te zetten. Als je investeert zoals wij hebben gedaan, kun je geen tonnen missen in de teelt. Dat vraagt vakmanschap en ondernemerschap.'

NAV

Productschappen behouden

Ondanks het feit dat er soms kritiek kan zijn op het functioneren van productschappen, hebben deze publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties volgens de NAV een aantal belangrijke taken. Vooral de zelfreguleringstaken, collectief onderzoek, innovatie en marktinformatie zijn taken die een individuele ondernemer doorgaans niet zelf uit kan voeren. Bovendien zullen deze taken in een ketenorganisatie zoals het Productschap Akkerbouw (PA) meer bij de boerenpraktijk aansluiten dan in een verder van de praktijk staande ambtelijke organisatie. Dit laatste geldt vooral voor de zelfreguleringstaken. De NAV heeft dit standpunt begin december kenbaar gemaakt aan de Tweede Kamer. De NAV wil de productschappen in de benen houden maar hecht wel zeer aan

de periodieke raadpleging van alle heffingplichtigen bij een bepaald productschap. Destijds nam de NAV het initiatief voor de periodieke raadpleging bij het Productschap Akkerbouw. De raadpleging van alle heffingplichtigen staat weer gepland in 2011. Akkerbouwers kunnen zich dan weer opnieuw uitspreken over het functioneren van PA en de taken die PA nu en in de toekomst uit zou moeten voeren. De NAV wil dat in die raadpleging akkerbouwers zich ook uit kunnen spreken over het voortbestaan van het productschap. De NAV roept de Tweede Kamer en het kabinet op om de raadplegingen onder heffingplichtigen af te wachten. Daardoor is de discussie over de productschappen uitgesteld door de Tweede Kamer.

NAV

Geen octrooien op planten

Op 9 december heeft het Europees octroobureau uitspraak gedaan over de octrooierbaarheid van gewassen. Aanleiding: octrooiaanvragen voor broccoli en tomaat. De NAV beschouwt de uitspraak enerzijds als goed nieuws maar constateert aan de andere kant dat de uitspraak ruimte biedt voor octrooierbaarheid van genetisch gemodificeerde gewassen.

Het moet onmogelijk zijn om octrooi te krijgen op een veredelingsproces dat in hoofdzaak bestaat uit kruisen en selecteren, vindt ook de organisatie van veredelingsbedrijven Plantum. De veredelaars zijn verheugd over de uitspraak van het Europese octroobureau over de interpretatie van het Europees octrooirecht dat 'werkwijzen van wezenlijk biologische aard niet geoctrooieerd kunnen worden'. Volgens Plantum heeft het Europees Octroobureau geconcludeerd dat een proces voor de productie van planten, dat gebaseerd is op het seksuele voortplantingsmechanisme van de plant en de verdere selectie van de nakomelingen, niet geoctrooieerd kan worden. Ook als technische middelen of menselijk handelen het kruisen of het selecteren van de planten ondersteunt, maakt dit het proces niet octrooierbaar.

GENETISCHE MODIFICATIE

Echter als een nieuwe eigenschap in het genoom wordt geïntroduceerd of veranderd door straling, behandeling met chemische stoffen of genetische modificatie valt dat wel buiten de bepaling. 'Een dergelijk veredelingsproces zal

beoordeeld worden op de normale eisen voor octrooierbaarheid, waaronder het vereiste dat het proces inventief is', concludeert Plantum. De uitspraak betekent dus niet dat er geen octrooien meer kunnen worden gevestigd op planten. Veredelingsprocessen van niet-seksuele aard en octrooien op nieuwe eigenschappen blijven octrooierbaar.

VRIJ BESCHIKBAAR

De NAV meent dat alle plantmateriaal vrij beschikbaar moet zijn voor verdere veredeling en commercialisatie van nieuwe rassen en pleit daarom met Plantum voor het opnemen van een volledige kwekersvrijstelling in het octrooirecht. Ook anderen dringen aan op het tegengaan van octrooien. Greenpeace verzamelde voor de uitspraak van het Octroobureau meer dan 100.000 handtekeningen ter ondersteuning van een algemeen verbod op het octrooien van biologische processen, zaden, planten en dieren. Er is dus een breed, pluriform front dat zich keert tegen octrooien en (verdere) uitholling van het kwekersrecht wil voorkomen. Ondertussen grijpen Monsanto en andere giganten steeds meer de macht in de veredeling met, inderdaad, octrooien. Recent wordt 'Open source' genoemd als mogelijk alternatief voor een eroderend kwekersrecht. Het belangrijkste principe van open source is de openheid en vrije beschikbaarheid van de zogeheten broncode. Open source stelt de belangen van gebruikers boven die van de eigenaren. In een volgend ledenblad komen we terug op 'Open source'.

Vacature in NAV-bestuur

Komend voorjaar ontstaat er een vacature in het landelijk NAV-bestuur. Mark Brantjes is na twee perioden van drie jaar niet meer beschikbaar voor herverkiezing. Wilt u zich op landelijk niveau inzetten voor de akkerbouwbelangen en de NAV? Wellicht

is de functie van landelijk bestuurslid u op het lijf geschreven. Meer informatie over de functie kunt u krijgen bij NAV-voorzitter Teun de Jong, tel. 0518 400 081 of 0653 656 795. Een profielschets voor de functie is beschikbaar.

Agenda

26 januari: Landelijk NAV-bestuur
15 februari: Algemene Ledenvergadering

Nu lid worden

2 voor prijs van 1

Nog geen lid van de enige echte, onafhankelijke en sectorale vakbond van en voor akkerbouwers? Meld u nu aan als lid van de NAV via het inschrijfformulier op www.nav.nl of grijp de telefoon (0168 – 329 130). De NAV is puur sectoraal voor het akkerbouwbelang en stelt het inkomen van akkerbouwers centraal. De belangen van akkerbouwers staan centraal. Belangenbehartiging kan plaatsvinden zonder concessies te doen aan andere sectoren (bijv. veehouderij).

Faire prijzen

De vakbond strijdt voor betere toekomstkansen dan degenen die de akkerbouw willen overleveren aan de grillen van de (wereld)markt. De NAV zet zich in voor faire opbrengstprijzen. Dat wil zeggen integrale kostprijs (dus inclusief vergoeding voor eigen arbeid en eigen vermogen) plus ondernemersmarge.

Kennismakingsaanbod

Word nu lid en profiteer van het kennis-makingsaanbod. Twee voor de prijs van één. Heel 2011 en heel 2012 lid, u betaalt dus twee jaar de halve contributie. Een heel aantrekkelijk aanbod om kennis te maken met de vakbond van, voor en door akkerbouwers.

Contactpersonen

Voorzitter

Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord

Jelte Wiersma
0594 – 688 804

Regio Noordoost

Jos Steenhuis
0591 - 349 468

Regio Flevoland

Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland

Joop de Heer
0224 - 541 277

Regio Zuidwest

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Regio Zuid

Kees van Dijk
0167 - 502 211

Nederlandse

Akkerbouw Vakbond

Groeneweg 62
4759 BB Noordhoek

tel : 0168 - 329 130
fax : 0168 - 328 735
e-mail : info@nav.nl
website : www.nav.nl

ederlandse
kkerbouw
akbond
NAV